

Mertakaari 23 A 7
70800 KUOPIO

9.9.2016

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

kirjaamo@stm.fi
esko.salo@stm.fi

Lausuntopyyntöne 25.8.2016
STM051:00/2016

**LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAEIKSI
PERUSTULOKOKEILUSTA JA TULOVEROLAIN 92 §:N VÄLIAIKAISESTA
MUUTTAMISESTA**

Haluaisin tulevan perustulokokeilun mahdollisena koekaniinina lausua seuraavaa esitetystä perustulokokeilulain luonnoksesta. Käsittääkseni kuka tahansa kiinnostunut voi esittää lausunnon.

Olen pitkäaikaistyötön, saan työmarkkinatukea. Kun kuulin tästä tulevasta perustulokokeilusta heti huomioni kiinnittyi siihen että esitetty perustulon taso oli liian pieni, vaikkakin taisi työministeri todeta uutisissa ettei kenenkään kokeiluun osallistuvan käteen jäävät tulot laske. Minulle jäi silloin sellainen käsitys että työmarkkinatukea saavalle ruvetaan maksamaan nettona perustuloa 560 euroa kuukaudessa työmarkkinatuen sijaan. Ajattelin että silloin ainakin minun käteen jäävät ansiot tippuvat, laskin että tulisin menettämään 20-30 €/kk.

Tutustuttuani tähän asiaan liittyvään luonnokseen hallituksen esityksestä niin käsitykseni on hieman muuttunut. Ilmeisesti jos joudun perustulokokeilun koekaniiniksi niin saan perustulon joka kuukausi kuun alussa, esityksessä 560 €/kk, mutta samalla minun työmarkkinatukeeni jatkuu ja Kela laskee paljonko minulle kertyy työmarkkinatukea samalta kuukaudelta nettona verojen jälkeen ja maksaa minulle yli 560 € menevän osan työmarkkinatuesta, pitäen itse tuon 560€. Eli nettotuloni eivät muuttuisi tässä kokeilussa, maksuajankohdat vain muuttuisivat hieman. En tosin osaa päätellä miten käy esim. vuodenvaihteessa 2016/7. Miten käy työmarkkinatukipäivien jotka ovat vuodelta 2016 mutta maksetaan vasta tammikuussa 2017. Ei kai niitä yhteensovitella vaan maksetaan sellaisenaan verojen jälkeen?

Mutta jos jostain syystä en saisi enää työmarkkinatukea, vaikkapa muutaman kuukauden ohjelmointikoulutuksen aikana, niin sitten käteen jäävät tuloni tipahtaisivat. Miksikö?

Oletan että ehdotettu perustulon määrä on laskettu jotenkuten näin:
Nykyinen työmarkkinatuki on 32,68 €/pv, muutetaan se kuukausituloksi kertomalla 21,5 pv/kk ja saadaan 702,62 €/kk. Kela ottaa oletuksena ennakonpidätystä 20% joten nettona saadaan 562,09 €/kk, alaspäin pyöristys ja plops, 560 €/kk.

Mertakaari 23 A 7
70800 KUOPIO

9.9.2016

Työmarkkinatuki maksetaan per päivä, 5 päivältä (ma-pe) viikossa, 4 viikon erissä, perustulo taas per kuukausi, oletan tässä jatkuvaa tilannetta kuten minulla. Lasketaanpa vaikka minun tilanteeni mukainen laskelma. Oletetaan että työmarkkinatuki on 2017-2018 sama kuin nyt eli 32,68 €/pv. Olen hankkinut jo monena vuotena ennakonpidätystä varten muutosverokortin, koska Kela ottaa oletuksena liian suuren pidätyksen työmarkkinatuesta. Itselläni laskettu ennakonpidätysprosentti pyörii aina 16,5 – 17,5 paikkeilla riippuen siitä olenko tarkoituksella viivästyttänyt korvauksien nostamista loppuvuoden osalta verojen minimoimisen takia. 17 % oletus myös vuosille 2017-2018. Olettaisin 17% olevan hyvä keskiarvo, minulla ei ole verovähennyksiä joita muilla voi olla paljonkin. Kaikki tuntemani henkilöt jotka saavat peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea maksavat alle 20% lopullista veroa, jotkut muuttavat ennakonpidätyksensä alkuvuodesta alemmaksi oikealle tasolle, jotkut saavat sitten seuraavana vuonna mukavan veronpalautuksen kun antavat Kelan periä enakkoon 20%.

Tm-tuki	32,68 €					
	Tmt-Päivä	Brutto	17,00%	20,00%	Perustulo	Pt-Päivä
2017	260	8 496,80 €	7 052,34 €	6 797,44 €	6 720,00 €	258
/kk	21,67	708,07 €	587,70 €	566,45 €	560,00 €	21,50
2018	261	8 529,48 €	7 079,47 €	6 823,58 €	6 720,00 €	258
/kk	21,75	710,79 €	589,96 €	568,63 €	560,00 €	21,50

Vuonna 2017 työmarkkinatukea voidaan siis maksaa 260 päivältä, yhteensä 8496,80 €/v eli 708,07 €/kk. Kelan oletusennakonpidätyksellä 20% netoksi tulee 6797,44 €/v eli 566,45 €/kk. Esitetyn perustulon mukainen määrä nettona 6720 €/v eli 560 €/kk. Minun 17% ennakonpidätyksellä nettona 7052,34 €/v eli 587,70 €/kk, esitetty perustulo on siis 332,34 €/v eli 27,70 €/kk pienempi kuin nettotyömarkkinatukeni.

Vuonna 2018 työmarkkinatukea voidaan maksaa 261 päivältä. Esitetyn perustulon määrä nettona sama kuin vuonna 2017, 6720 €/v eli 560 €/kk ja minun 17% ennakonpidätyksellä nettotyömarkkinatuki 7079,47 €/v eli 589,96 €/kk, esitetty perustulo on siis 359,46 €/v eli 29,96 €/kk pienempi kuin nettotyömarkkinatukeni.

Laskin että helpoin ja varmaan reiluin tapa saada netto työmarkkinatuki ja perustulo samansuuruisiksi on käyttää keskimääräistä 17% ennakonpidätystä ja laskea niin että kuukaudessa on 21,75 työmarkkinatukipäivää, nykyisen 21,5 sijaan, jolloin vuodessa on yhteensä 261 työmarkkinatukipäivää (eikä $12 \cdot 21,5 = 258$), joka näyttäisi melko oikealta kun vertaa että vuosina 2016-2020 on 261, 260, 261, 261 ja 262 tmt-päivää.

Perustulon määrä kuukaudessa saadaan siis: $\text{työmarkkinatuki/pv} \cdot 21,75 \text{ pv/kk} \cdot 0,83$. Nykyisellä työmarkkinatuen määrällä 32,68 €/pv saadaan $710,79 \text{ €/kk} \cdot 0,83 = 589,95 \text{ €/kk}$.

Mertakaari 23 A 7
70800 KUOPIO

9.9.2016

Luonnoksen yleisperusteluissa kohdan 3.2 *Toteuttamisvaihtoehdot* alla todetaan mm.

”Tutkimusryhmän tarkastelemissa osittaisen perustulon malleissa perustulo korvaa nykyiset perusturvaetuudet. Siksi työmarkkinatuen ja peruspäivärahan nettotaso on mielekkäin lähtökohta alimmalle kokeiltavalle mallille. Tällöin minimitaso asettuu noin 560 euroon. Nykyisen sosiaaliturvan heikentäminen pakollisessa kokeilussa olisi perustuslaillisesti ongelmallista, ja se myös lisäisi perusturvan varassa elävien ihmisten toimeentulo-ongelmia.”

Ja yleisperusteluiden kohdan 3.3 *Keskeiset ehdotukset* alla todetaan myös mm.

”Koska kyseessä olisi pakollinen kokeilu, alimman kokeiltavan perustulon taso tulisi asettaa työmarkkinatuen ja peruspäivärahan tasoa vastaavaksi, joten kokeiltavaksi perustulon tasoksi ehdotetaan 560 euroa. Perustulo olisi saajalleen verovapaata tuloa. Nykyisen sosiaaliturvan heikentäminen pakollisessa kokeilussa olisi perustuslaillisesti ongelmallista ja se myös lisäisi perusturvan varassa elävien ihmisten toimeentulo-ongelmia.”

Luonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa kohdan 3 *Suhdeperustuslakiin ja säätämisyjärjestys* alla todetaan mm.

”Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan PL 19.2 §:n suojaamaan perusturvaan ei voi oleellisesti puuttua, joten perustulokokeilussa nykyisten perusturvaetuuksien taso on ollut lähtökohtana kokeiltavan perustulon tasoa määritettäessä.”

Ja hieman myöhemmin mm. ”Kokeilussa ei heikennettäisi siihen osallistuvien yksilöiden sosiaaliturvaetuuksien nykytasoa eikä oikeusturvaa, koska yksilö on kokeilussakin oikeutettu vähintään siihen, mihin hän on oikeutettu nykysääntelyn puitteissa. Perustulosta annetaan etuus päätös, johon yksilö voi tarvittaessa hakea muutosta valittamalla.”

Yllä poimimistani luonnoksen perustelukohdista saa sen selkeän vaikutelman että perustulon suuruuden on tarkoitus olla työmarkkinatuen ja peruspäivärahan nettotason suuruinen. Jotta kokeilussa mukana oleva henkilö voisi todella vapaasti harkita kaikkia tapoja parantaa työllistymistään ja toimeentuloaan lyhyellä ja/tai pitkällä aikavälillä tulee hänen voida tarvittaessa jäädä välillä pelkän perustulon varaan, jos se on hänelle silloin järkevä vaihtoehto. Tämä järkevä vaihtoehto voi jäädä käyttämättä jos perustulo on vähänkin pienempi kuin henkilölle normaalisti käteen jäävä työmarkkinatuki/peruspäiväraha. Näin pienillä tuloilla monella ei ole varaa tehdä niin kuin olisi järkevää jos tulot tipahtavat vähänkin.

Niinpä ehdotankin aiemmin esittämäni ja yllä olevien luonnosten perustelukohtien perusteella että perustulon määrä olisi vähintään 590 €/kk.

Mielestäni tähän summaan päästään kun lasketaan oikeasti moneltako päivältä työmarkkinatukea maksetaan vuodessa ja huomioidaan työmarkkinatuensaajien oikeudenmukainen/oikea ennakonpidätysprosentti Kelan 20% sijaan, itselläni 17%.

Mertakaari 23 A 7
70800 KUOPIO

9.9.2016

Lisäksi luonnoksessa esitetään että ”oikeus perustuloon lakkaisi oleskeltaessa ulkomailla tilapäisesti pidempään kuin 30 päivän ajan. Tilapäisen oleskelun tulisi olla lisäksi satunnaista.”

Tänään henkilö voi oleskella ulkomailla yli 30 päivää mm. työtä etsimässä menettämättä työmarkkinatukea/peruspäivärahaa kunhan on työvoimatoimiston tavoitettavissa ja voi tarvittaessa palata kotimaahan pikaisesti eli on työmarkkinoiden käytettävissä. Ansiosidonnaista/peruspäivärahaa saava voi jopa saada etuutensa mukaan 3 kk:n työnhakuun. Mutta perustulokokeilussa oleva menettäisi sitten perustulonsa, muttei työttömyysetuuttaan. Pelkällä perustulolla elävä ei taas voisi pahemmin yrittää parantaa omaa asemaansa esim. ulkomailla järjestettävällä kurssilla tai työpaikan etsinnällä.

Ehdotan että kannattaa poistaa lakiesityksestä tämänkaltaiset rajoitukset jotka laittavat perustuloa saavan eriarvoiseen/heikompaan asemaan kuin muut jotka voivat hyödyntää EU:n työntekijöiden vapaata liikkuvuutta hakivatpa he sitten koulutusta tai työpaikkaa yrittäessään parantaa toimeentuloaan.

Kuopio 9.9.2016

Juha Leppänen